

بیماری سل چیست؟

بیماری سل یکی از مهمترین بیماریهای عفونی قرن حاضر می باشد. سل عفونت مزمنی است که به وسیله باکتری " میکوباکتریوم توبرکلوزیس" که میکروبی میله ای شکل (شبیبه مداد) و بسیار کوچک وارد بدن شده که تنها توسط میکروسکوپ دیده می شود و گاهی به وسیله سایر مایکوباکتریوم ها ایجاد می شود. این بیماری توانائی درگیر نمودن کلیه ارگان های بدن را دارد ولی ریه ها بیشتر به سل مبتلا می شوند.

عامل سل چگونه به افراد منتقل می شود؟

میکروب سل به صورت ذرات ریز وارد هوا شده و نظیر سرماخوردگی منتقل می شود. این ذرات در صورتی که مبتلا به سل ریوی باشید توسط سرفه، عطسه، صحبت، خنده و یا فریاد شما، ایجاد و در هوا پخش می شوند. یک سرفه می تواند ۳۰۰۰ ذره میکروبی وارد هوا نماید و ۵ دقیقه صحبت کردن نیز همین تعداد ذره تولید می کند و عطسه نیز تعداد بیشتر ایجاد می نماید.

این ذرات میکروبی چون بسیار کوچک هستند، در هوای موجود در هر فضای بسته برای مدت طولانی می توانند به طور معلق باقی بمانند. میکروب سل در خلط کاملاً خشک شده و یا در گرد و غبار معلق پس از ۸ تا ۱۰ روز از بین می رود. این میکروب در خاک سرد و سایه دار حداقل ۶ ماه زنده مانده و در خلط در حال پوسیدن و تجزیه، هفته ها و ماهها مقاومت دارد. لذا هوای اطاق آلوده شده به میکروب سل توسط شما، می تواند حتی در زمان غیاب شما نیز موجب انتقال بیماری گردد.

زمانی که فرد سالم در هوای آلوده به این ذرات میکروبی تنفس کند، میکروب سل را وارد ریه خود کرده و این میکروب خود را در عرض ۴۸ ساعت به نقاط مختلف بدن می رساند. ولی بعد از آن بدن دفاع کرده و اجازه گسترش و فعالیت را به میکروب سل نمی -

دهد. جهت انتقال بیماری سل ، تماس های طولانی و ورود تعداد زیاد میکروب سل نیاز است. انتقال میکروب سل از شما به اطرافیان بستگی به سه عامل واگیر بودن بیماری سل شما ، محیطی که تماس در آن اتفاق می افتد و مدت زمان تماس دارد. بهترین راه برای توقف انتقال، دوری شما از اطرافیان و شروع درمان دارویی می باشد.

شروع درمان دارویی در کاهش انتقال بیماری بسیار موثر می باشد به طوری که واگیری بیماری سل شما را سریعاً بعد از دو هفته از شروع درمان حتی در صورت مثبت بودن آزمایش خلط شما کاهش داده و در طول زمان مصرف دارو ادامه خواهد داد. افرادی که به مدت طولانی در تماس نزدیک با بیماران مسلول و واگیر می باشند بیشترین میزان خطر ابتلاء به سل را دارا هستند.

تماس نزدیک بیمار معمولاً با اعضای خانواده، هم اطاقی ، دوستان و همکاران رخ می دهد. این افراد به دلیل تماس با میکروسکوپ سل، در معرض خطر ابتلاء به عفونت سل می باشند.

مکان های پر ازدحام ، کوچک ، سر بسته ، کم نور ، بدون تهویه مناسب و مرطوب بهترین شرایط را برای تسهیل انتقال عفونت ایجاد می کنند.

تابش مستقیم آفتاب در عرض ۵ دقیقه باسیل سل را از بین می برد. لذا در کشورهای گرمسیر تماس مستقیم اشعه آفتاب روش مناسبی برای از بین بردن میکروب سل است . به همین دلیل گسترش و سرایت بیماری بیشتر در خانه ها یا کلبه های تاریک اتفاق می افتد.

چه افرادی بیشتر ممکن است مبتلا به سل شوند؟

گروهی از افراد جامعه نسبت به دیگران بیشتر در معرض ابتلا به بیماری سل هستند. این گروه از افراد را می توان به دو دسته تقسیم کرد، یک گروه افرادی هستند که بیشتر در معرض تماس با میکروب و گرفتن عفونت سل هستند و گروه دیگر افرادی را شامل می شوند که دچار عفونت شده اند و شانس بیشتری برای ابتلا به بیماری دارند.

گروه اول شامل:

-فرد در تماس نزدیک و مستمر با بیمار مبتلا به سل ریوی واگیر

-جوامع کم درآمد با خدمات بهداشتی ضعیف

-اشخاص متولد شده در مناطقی از جهان که بیماری سل شایع می باشد.

-افرادی که به مدت طولانی در مراکز خاص نگهداری می شوند (نظیر زندان ها و آسایشگاه های سالمندان ، پناهگاهها و ...)

-افراد معتاد به مواد مخدر تزریقی

-گروه‌های دیگری از افراد جامعه که شیوع بالای بیماری سل دارند (نظیر کارگران مهاجر از کشورهای با شیوع بالا یا افراد بی خانمان)

-افرادی که تماس شغلی با بیماران مبتلا به سل دارند

گروه دوم شامل:

-افراد مبتلا به عفونت HIV (ایدز).

-افرادی که در دو سال اخیر مبتلا به عفونت سل شده اند.

-افرادی که معتاد به مواد مخدر تزریقی هستند.

-افرادی که سابقه درمان ناکافی سل دارند.

-افرادی که در موقعیت های خاص طبی نظیر موارد زیر هستند:

-دیابت (بیماری قند)- بیماری سیلیکوز

-درمان طولانی با داروهای کورتن

-مصرف داروهای پیوند اعضاء (کاهنده سیستم ایمنی)

-سرطان سر و گردن

-سرطان خون و غدد لنفاوی

-نارسائی مزمن کلیوی

-پائین بودن وزن بدن (%۱۰ یا بیشتر زیر میزان ایده آل)

-عفونت HIV (ایدز)، معتادان به مواد مخدر تزریقی ، عفونت در دو سال اخیر با میکروب سل

-افراد مبتلا به دیابت (بیماری قند) ۲ تا ۴ برابر افراد عادی مستعد به پیشرفت عفونت سل می باشند. بخصوص بیماران دیابتی

وابسته به انسولین که به خوبی کنترل نمی شوند بیشتر در معرض خطر هستند.

علائم سل چیست؟

علائم اولیه سل، ممکن است بسیار عادی باشد و توجه را جلب نکند ، مثل شخصی که دچار سرما خوردگی است یا کسی که مدتی لاغر و ضعیف است یا گاهی فرد تب می کند و دچار سرفه های مکرر می شود. افراد، در این مرحله به پزشک مراجعه نمی کنند تا علائم شدیدتری در آنها بروز کند، علائمی مثل درد تیزی که در ناحیه قفسه سینه است و با نفس کشیدن و سرفه ایجاد و تشدید می شود و یا وجود خلط خونی.

باید توجه داشت هیچ کدام از این دو علامت، مخصوص بیماری سل نیستند، اما نباید این علائم را دست کم گرفت. علائم سل می تواند شبیه علائم سایر بیماریهای ریوی (مثل ذات الریه ، آبهای ریوی ، تومورها و عفونتهای قارچی)، خیلی از بیماریهایی غیر ریوی و یا حتی همراه سایر بیماری ها باشد.

علائم شایع بیماری سل

تشخیص بیماری سل چگونه صورت می گیرد؟

تشخیص بیماری سل ریوی در قدم اول در افراد مشکوک (بیش از سه هفته سرفه داشته و یا خلط خونی دارند) سه نوبت آزمایش خلط می باشد.

در آزمایشگاه سل با بررسی خلط در زیر میکروسکوپ می توانند میکروب سل را مشاهده نمایند. اگر میکروب سل در آزمایش خلط مشاهده نشد آنگاه پزشک با عکس برداری (رادیوگرافی) از ریه های بیمار می تواند پی به وجود بیماری سل در بیمار ببرد. انواع سل دیگر را می توان با آزمایش ادرار، آب جمع شده در ریه ها و یا شکم و نمونه برداری از غدد لنفاوی و دیگر ضایعات شناسایی کرد.

درمان سل چگونه است؟

برای درمان سل باید ۳ نکته را در نظر داشت:

- ۱- رژیم دارویی سل، اغلب شامل چند دارو است که میکروب سل نسبت به آنها حساس است. این داروها باید همراه هم مصرف شوند تا اثر لازم را داشته باشند. استفاده نامنظم داروها باعث می شود میکروب سل نسبت به این داروها مقاوم شود.
- ۲- بیمار باید داروهایش را به طور منظم و دقیق، طبق دستور پزشک مصرف کند. این نکته درباره همه بیماری ها صادق است. اما به خصوص درباره سل از اهمیت فوق العاده ای برخوردار است، چون در صورت مقاومت میکروب سل نسبت به داروهای موجود تقریباً می توان گفت دیگر هیچ داروی کاملاً مؤثری برای درمان سل وجود نخواهد داشت.
- ۳- درمان سل کمی طولانی است. بنابراین بیمار باید حوصله داشته باشد و تمام مدت درمان را سپری کند. این دوره درمان گاهی تا ۲ سال طول می کشد.

دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی هرمزگان

مجتمع آموزشی، پژوهشی و درمانی پیامبر اعظم(ص)

واحد آموزش سلامت

۲۴ مارس
(۴ فروردین ۱۴۰۱)
روز جهانی مبارزه با
سل

سرمایه گذاری برای پایان دادن به سل.
جانها را نجات دهید.

شعار

WHO

2022

همه گیری کووید-۱۹ سال ها پیشرفت در مبارزه
برای پایان دادن به سل را معکوس کرده است.
برای اولین بار در بیش از یک دهه، مرگ و میر
ناشی از سل در سال ۲۰۲۰ افزایش یافت.

مکان های پرازدحام ، کوچک ، سر بسته ، کم نور ، بدون تهویه مناسب و مرطوب بهترین شرایط را برای تسهیل انتقال عفونت ایجاد می کنند.

۴ فروردین
۱۴۰۱

روز جهانی
مبارزه با سل

توجه

تابش مستقیم آفتاب در عرض ۵ دقیقه باسیل سل را از بین می برد. لذا در کشورهای گرمسیر تماس مستقیم اشعه آفتاب روش مناسبی برای از بین بردن میکروب سل است. به همین دلیل گسترش و سرایت بیماری بیشتر در خانه ها یا کلبه های تاریک اتفاق می افتد.

۴ فروردین

۱۴۰۱

روز جهانی مبارزه

با سل

دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی حرزگان

علائم شایع بیماری سل

در صورت ایجاد علائم فوق به مراکز بهداشتی درمانی مراجعه کنید

۴ فروردین ۱۴۰۱

روز جهانی مبارزه
با سل

افراد معتاد
به مواد
مخدر تزریقی

افرادی که به مدت
طولانی در مراکز خاص
نگهداری می شوند
(نظیر زندان ها و
آسایشگاه های سالمندان
) ، پناهگاهها و ...

افراد در
معرض خطر
سل

جوامع کم
درآمد با
خدمات
بهداشتم

اشخاص متولد
شده در مناطقی
از جهان که
بیماری سل شایع
می باشد.

افرادی که
تماس شغلی با
بیماران مبتلا به
سل دارند.

فرد در تماس
نزدیک و مستمر
با بیمار مبتلا به
سل ریوی واگیر

اتحاد

برای پایان دادن به سل

اتحاد برای مبارزه با سل

هیچ کس را تنها نگذاریم

بیماری سل کاملاً درمان پذیر است. در صورتی که سرفه بیش از دو هفته دارید، با مراجعه به نزدیک ترین مراجه به نزدیکترین پایگاه یا مرکز خدمات جامع سلامت، از خدمات تشخیصی رایگان استفاده کنید.

۲۴ مارس

۲۰۲۲

۴ فروردین

۱۴۰۱

روز جهانی

مبارزه با سل